

Lausuntopyyntö lähetettiin 99 eri taholle. Lausuntopyyntöön ovat vastanneet 22.8. mennessä seuraavat tahot:

1. Autoliitto
2. Elenia (ei lausuttavaa)
3. Elisa
4. Fingrid (ei lausuttavaa)
5. Gasgrid
6. Hiedanrannan kehitys oy
7. Kiinteistö oy Ylöjärven virastokeskus
8. Pirkanmaan ELY-keskus
9. Pirkanmaan liitto
10. Pirkanmaan maakuntamuseo
11. Pirkanmaan osuuskauppa
12. Pirkanmaan pelastuslaitos
13. Poliisi (ei lausuttavaa)
14. Tampereen lasten parlamentti
15. Tampereen nuorisovaltuusto
16. Tampereen polkupyöräilijät ry
17. Tampereen ravirata oy
18. Tampereen seudun keskuspuhdistamo (ei lausuttavaa)
19. Tampereen seudun kuntayhtymä
20. Tampereen yliopisto
21. Tampereen ylioppilaskunta
22. Traficom
23. VR-yhtymä
24. Väylävirasto
25. Ylöjärven vesi
26. Ylöjärven vammaisneuvosto

Yhteenveto lausunnonantajittain

1. Autoliitto

- Ylöjärven ja Lentävänniemen **liityntäpysäköintiratkaisut tulee suunnitella huolella**, jotta ne houkuttavat käyttäjiä Hämeenkyrö-Ikaalinen suunnalta. Liityntäpysäköinnin tulee olla hyvin edullista tai ilmaista, jotta se houkuttelee.
- Raitiotien läheisyydessä olevien ostoskeskusten pysäköintialueiden käytöstä liityntäpysäköintiin tulee keskustella yrittäjien kanssa. Elovainiolta Lielahteen on useita mahdollisuuksia liityntäpysäköintialueelle.
- Lielahden hajallaan olevat liikkeet synnyttävät turhaa autoliikenteen ruuhkaa, ostoskeskus tukisi paremmin raitiotien käyttöä.

2. Elenia (ei lausuttavaa)

3. Elisa

- Ei huomauttamista suunnitelmaan.
- Alueella on Elisan tietoliikennekaapeleita, jotka tulee tiedostaa ja suojata. Mahdollisista siirtotarpeista tulee olla hyvissä ajoin yhteydessä Elisaan.

4. Fingrid (ei lausuttavaa)

5. Gasgrid

- Raitiotie risteää Gasgridin PEH110/4bar jakeluputken kanssa Hiedanrannassa. Putkea tullaan siirtämään Hiedanrannan rakentuessa, mutta tarkasta suunnitelmasta ja siirron aikataulusta ei ole vielä tietoa. Raitiotie ei saa aiheuttaa lisäkuormitusta kaasuputkelle.
- Lausunnon tarkemmat lisäykset suunnitelmaan sekä liitteenä oleva ohjeistus liittyvät enimmäkseen rakentamisvaiheeseen.

6. Hiedanrannan kehitys oy

- **Enqvistinkadun pysäkin toteuttaminen on erittäin tärkeää** tavoitellun kaupunkirakenteen toteutumisedellytysten kannalta.
- **Tärinä- ja runkomeluvaikutukset tulee ratkaista raitiotien suunnittelussa**, jotta katualueeseen rajautuvien rakennusten rakentaminen on mahdollista ilman tonteilla toteutettavia toimenpiteitä.
- Raitiotien turvallisuuden ja sujuvuuden näkökulmat ovat joiltain osin ristiriidassa tiiviin kaupunkiympäristön tavoitteiden kanssa. Suunnittelua tulee tehdä tiiviissä yhteistyössä maankäytön kanssa, jotta ylimääräistä estevaikutusta kaupunkirakenteessa ei synny.
- **Liityntäpysäköintiä tulisi arvioida kokonaisuutena myös 2B-osuudella**, sillä raitiotieverkoston laajentuessa liityntäliikenteen dynamiikka tulee muuttumaan.
- Toivotaan tiivistä ja oikea-aikaista yhteistyötä Hiedanranna YS-aluetta koskevien suunnitteluratkaisujen yhteydessä, sillä raitiotien kehittäminen kytkeytyy tiiviisti Hiedanrannan kehittämiseen.

7. Kiinteistö oy Ylöjärven virastokeskus

- **Ensisijaisena lähtökohtana tulisi olla, ettei nykyisiä rakennuksia tarvitsisi purkaa. Myös pysäköintipaikkojen vähenemisellä voi olla dramaattista merkitystä kiinteistön käytettävyyden kannalta, ja korvaavat paikat tulisi esittää välittömästi läheisyydestä.**

- Jos rakennus kuitenkin jää raitiotien alle, tulisi tulevan kiinteistön palvelu mahdollisimman suurta väestömäärää. Uudessa kaavassa täytyy huomioida rakennuksen nykyiset monimuotoiset palvelut, eikä paikalle tule kaavoittaa pelkästään uutta asumista.

8. Pirkanmaan ELY-keskus

- ELY-keskus pitää tärkeänä, että Teivo-Mäkkylän osayleiskaavatyötä viedään eteenpäin ja raitiotien toteuttamisen kannalta kriittisiksi tunnistetut asemakaavat kuntarajalla ja Soppeenmäessä aloitetaan ja että jatkosuunnittelussa nyt tunnistettuja haitallisia vaikutuksia pyritään entisestään vähentämään ja ympäristön laatuun, olemassa oleviin arvoihin ja pysäkkien sijaintiin ja saavutettavuuteen kiinnitetään erityistä huomiota.
- Vaikutuksia arvioitaessa on tarpeen ottaa huomioon raitiotiestä aiheutuvan melun ohella muut melulähteet ja näiden yhteisvaikutukset.
- Teivo-Soppeenmäki osuudella olevan kt 65 pohjavesisuojausjärjestelmän uusiminen on raitiotien rakentajan vastuulla. Pohjavesialue täytyy ottaa huomioon suunnittelussa.
- **Ekologisia yhteyksiä Paasikiventien yli/ali on syytä kehittää sekä liito-oravan että muun lajiston tarpeet huomioiden. Ekologiset yhteydet on tarpeen ottaa huomioon muuallakin hankealueella.**
- **Liito-oravien seuranta on syytä jatkaa liito-oravalle soveltuvissa elinympäristöissä hankkeen edetessä (Jussinpuisto ja Vihattulan liito-oravalle hyvin soveltuva elinympäristö ja heikko/parannettava kulkuyhteys.**
- Raitiotien linjaus lämpökeskuksen ja varikon välissä sijoittuu viitasammakon todettujen elinympäristöjen suhteen hyvin ahtaasti eikä suojavyöhykettä juuri ole. Elinympäristön läpi kulkeva linjaus on mahdollinen ilman poikkeuslupaa vain, jos alue ylitetään sillalla siten, ettei elinympäristöön aiheudu muuttavia vaikutuksia suoraan rakentamisesta tai epäsuorasti heikentäviä vaikutuksia esim. veden laatuun tai määrään. Poikkeusluvan edellytyksenä on mm. ettei toteuttamiskelpoista vaihtoehtoa hankkeelle ole. Viitasammakkoseuranta on perusteltua jatkaa ja toimittaa seurannat ELY-keskukseen.
- **Raitiotien sijoittuminen jaksoittain kt 65 tiealueelle ja tien vierialueelle edellyttää nk. tiealueen lakkauttamista asemakaavoituksella kaavoittamalla katualue raitiotielle.** Vasta tämän jälkeen voidaan hyväksyä raitiotien katusuunnitelma. Asemakaavoituksella määrätään myös raitiotien ja kantatien rakenteiden ja varusteiden sijoittamisesta toistensa alueelle.
- Siltojen rakenteilla on vaikutusta kt 65 tiealueeseen ja kantatien liikenteeseen erityisesti rakentamisaikana. Raitiotien ja kantatien alittavien ja ylittävien siltojen rakentamisen aikana kantatiellä tulee olla 2+2-kaistaa.
- Raitiotien rakentamisesta aiheutuvien kt 65 muutosten, siltojen, ja alikulkujen suunnittelun ja toteuttamisen kustannukset ovat raitiotien toteuttajan vastuulla. Kt 65 nopeustavoitteena Ylöjärven kohdalla on 70 km/h, mikä mahdollistaa valo-ohjatut liittymät, mutta ei suojateitä pääsuunnan yli. Siltojen ja kantatien 65 rakenteiden muutosten toteuttaminen edellyttää kaupunkien ja ELY-L:n välistä toteuttamissopimusta. Kantatien alittavat alikulut tulevat maantien osaksi, mutta sillat ovat kaupunkien omistuksessa.
- Jatkosuunnittelussa tulee tarkastella raitiotien vaikutukset maantien kunnossapidolle ottaen huomioon kuivatusjärjestelyihin tulevat muutokset.
- Liittymien toimivuus ja turvallisuus tulee varmistaa. Liikenteenohjauslaitteet sijoitetaan tietilaan.
- Myllypuronkadun ja Turvesuonkadun liittymäalueelle sijoittuvalla raitiotiepyssäkillä on merkitystä myös pidempimatkaiselle liikenteelle ja polkupyörällä tuleville.
- Hiedanrannassa maankäytön keskelle linjattavassa pyöräliikenteen pääreitissä mitoitus vastaa seudulliselle pääreitille asetettuja tavoitteita.

- Lielehdenkatu-Possijärvenkatu-Turvesuonkatu erikoiskuljetusreitin ulottumavaatimuksia tulee toimijoiden kanssa yhteistyössä selvittää SEKV-reitin poistamiseksi.
- Liittymien toimituuden varmistaminen Myllypuronkadun eritasoliittymän ramppliittymissä, Teivon liittymässä, Mäkkylän uudessa valoliittymässä (myös yhteenkytkentä, mahdollisuus vapaa oikea - järjestelyyn).
- **Jatkosuunnittelussa tulisi tutkia myös vaihtoehtoa, jossa pyöräilyn pääreitti kulkee raitiotiesillalla radan ja kantatien yli.**
- **Jatkosuunnittelussa tulisi tutkia vaihtoehto, jossa pyöräilyn pääreitti kulkee raitiotien vieressä kuntarajalta Teivon pysäkin pohjoispuolelle** saakka ylittäen Mikkolantien eritasossa tai tasossa.

9. Pirkanmaan liitto

- Jatkosuunnittelussa huomioitava jo tunnistetut ongelmat liittymien toiminnassa erityisesti Soppeenmäessä ja Kuruntielle esim. toimivilla rinnakkaisyhteyksillä.
- Liityntäpysäköinti tulee suunnitella houkuttelevaksi ja autopaikkojen olla riittävät.
- Jalankulkuyhteyden Räikästä Ylöjärven rautatieseisakkeelle tulee olla luonteva ja suoraviivainen.
- **Soppeenmäen raitiotiesillasta tulee tehdä esteettinen maamerkki, ja se vaatii asemakaavamuutoksen Soppeensydän-korttelissa.**
- Leijapuisto on pääteasemana toinen kaupungin ”portti”, joka tulee suunnitella kaupunkikuvallisesti hyvin.

10. Pirkanmaan maakuntamuseo

- Raitiotien seudullisen yleissuunnitelman yhteydessä lausutut asiat on huomioitu pääosin hyvin tarkentavassa yleissuunnitelmassa.
- Yleissuunnitelmaluonnoksella ei ole merkittäviä ympäristön ja maiseman arvoja heikentäviä vaikutuksia, vaan muutokset ovat paikallisia ja ympäristöönso sovitetuina.
- Sähkönsiirtoasemien suunnittelussa tulisi pyrkiä suosimaan rakenteisiin integroitujia ratkaisuja, jotka sopivat ympäristöönsä paremmin.
- Pietilän makasiinin siirtäminen Kuruntien reunasta Makasiinipuistoon on mahdollista, mutta edellyttää tarkempia selvityksiä ja suunnitelmia.
  - Rakennushistoriaselvitys, josta käy ilmi rakenteet, muutokset ja perustamistapa.
  - Makasiinin asema osana Kuruntien katutilaa tulisi pyrkiä säilyttämään.
    - Esitetään tutkittavaksi mahdollisuus sijoittaa Kuruntien itäpuolelle Pietilän päärakennuksen tuntumaan.
  - Siirtopaikasta ja siirtosuunnitelmista oltava yhteyksissä Pirkanmaan maakuntamuseoon.
- Teivaalanharjun asema valtakunnallisesti arvokkaana maisema-alueena tuotava esille vaikutusten arvioinnissa.
- Soppeenmäessä Mikkolantien koillispuolisen jkpp-väylän reuna on Mikkolan kalmiston muinaisjäännöksen suoja-alueella, ja edellyttää vähintään kaivuutöiden arkeologista valvontaa. Jkpp-väylän tarkempi suunnitelma tulee lähettää maakuntamuseolle lausuntoa varten, ja mikäli se sijoittuu kiinteistön puolelle, tulee sen vaatima alue tutkia etukäteen arkeologisin koekaivauksin. Muinaisjäännösalue tulee merkitä suunnitelmiin ja sitä koskeva tutkimustarve mainita merkinnän yhteydessä.
- Valmis tarkentava YS aineistoinen pyydetään toimittamaan Pirkanmaan maakuntamuseolle lausuntoa varten.

11. Pirkanmaan pelastuslaitos

- Pyydetään, että **suunnitteluratkaisut tarkastellaan läpi tarvittavilta osin yhdessä allianssin ja pelastuslaitoksen edustajien kesken sovittavissa tilaisuuksissa.**
- **Jatkosuunnittelussa tulee tarkistaa yhdessä raitiotieallianssin ja pelastuslaitoksen kanssa nurmirataosuusien vaikutus eri alueiden tavoitettavuusaikeisiin.**
  - Nurmirata ei mahdollista hälytysajoneuvojen ajamista raitiotiellä, mikä hidastaa onnettomuuskohteen saavutettavuutta etenkin niissä kohdissa, joissa on yksi ajorata suuntaansa ja bussi/jakeluliikennettä.
- Bussipysäkkien syvennysten tulisi olla riittävän pitkiä, jotta ruuhka-aikana toinen bussi ei joutuisi odottamaan ajoradalla.
- Jakeluautoille tulisi varata lastaus- ja purkutilaa ajoradan ulkopuolella.

12. Pirkanmaan osuuskauppa

- Lielahden Prisman tonttoliittymät tulee suunnitella välityskyvyltään riittäviksi. Välityskykyä on tutkittu A-insinöörien toimesta, ja **ainoa välityskyvyltään riittävä ratkaisu Prisman läntisessä Turvesuonkadun liittymässä on kiertoliittymä.**
- **Sähkönsyöttöasema sijoittuu kohtaan, jota on suunniteltu käytettävän Prisman tontin sisäisenä ajoreittinä. Syöttöasemalle toivotaan löytyvän sijainti vielä rakentamattomalta alueelta Prisman tontin ulkopuolelta.**

13. Poliisi (ei lausuttavaa)

14. Tampereen lasten parlamentti

- Toivotaan visuaalista lähiympäristöä ja kasvillisuutta.

15. Tampereen nuorisovaltuusto

- Suunnitelmaan ja sen tavoitteisiin ollaan tyytyväisiä. Ohjausryhmässä tulisi seurata hankkeen tavoitteiden toteutumista ja tiedottaa niiden edistymisestä sidosryhmiä säännöllisesti.
- Fyysisen esteettömyyden lisäksi vaikutusarvioinnissa tulisi huomioida sosiaalinen, psyykinen ja kognitiivinen esteettömyys.
- Vaikutusten arviointiin voitaisiin ulottaa myös lapsivaikutukset, ja ottaa huomioon alaikäiset raitiotien käyttäjäryhmänä.
- Lasten ja nuorten ajatuksia voitaisiin kuulla toiminnallisella työpajalla. Lausuntoja tulisi pyytää myös raitiotien varren koulujen oppilas- ja opiskelijakuntien hallituksilta.

16. Tampereen polkupyöräilijät ry

- Yleissuunnitelman ratkaisussa ei ole huomioitu valtakunnallisen pyöräliikenteen suunnitteluohjeen ohjeistusta.
- Pysäkkien ympäristöjä kehitettävä sujuvaksi ja miellyttäväksi kävelyn ja pyöräilyn kannalta mm. laadukas pyöräpysäköinti, kulkutapojen erottelua ja turvallista kohtaamista.
- Toivotaan Ylöjärvelle suuntautuvan pyöräbaanayhteyden toteuttamista radan varteen.
- **Pyörätien leveydet eivät kautta linjan vastaa suunnitteluohjeen arvoja (mm. Lielahti, Turvesuonkatu). Turvesuonkadulle toivotaan lisäksi molemminpuolista pyörätietä.**
- Pääreitien sujuvuus Vaasantien ja radan alituksen kohdalla ei toteudu jyrkkien käynnösten vuoksi.
- Teivon ja Mäkkylän ratkaisujen arviointi vaikeaa keskeneräisen suunnittelun vuoksi.
- Mikkolantien pyörätien toteutuksesta toivottiin erillistä yleissuunnitelmaa tai vaihtoehtoisesti radan varren pyörätien suunnittelua.
- Ylöjärven keskustan kohdalla kiinnitettävä huomiota väylien jatkuvuuteen risteyksissä.

- Kuruntien alituksen näkemät ovat huonot.
- Raitiotie on kestävien kulkutapojen edistämisen kannalta hyvä ratkaisu ja täysi potentiaali saadaan paremmin irti viemällä suunnitelmaa jalankulun ja pyöräilyn näkökulmasta vielä eteenpäin.

17. Tampereen ravirata oy

- Raitiotie tukee Teivon tapahtumakeskuksen perustamista.

18. Tampereen seudun keskuspuhdistamo (ei lausuttavaa)

19. Tampereen seudun kuntayhtymä

- Arvioinnin vaiheistus ei aukea täysin, jolloin arviointikriteerien täydentymistä on vaikea arvioida. Arvioinnin menetelmiä ei ole avattu kattavasti.
- Käyttäjäpotentiaalit tulisi tunnistaa määrällisesti ja laadullisesti, jotta suunnitteluratkaisujen valinnassa voidaan huomioida käyttäjien tarpeet.
- Tulisi arvioida myös, miten todennäköistä asukaspuhdistamon muodostuminen on ja kuinka raitiotie vaikuttaa kunnan kehitykseen sekä kuinka kunnan kehitys vaikuttaa raitiotietä tukevan rakenteen kehitykseen.
- Tulisi arvioida vaiheittainen toteutettavuus, jos ratikkaan tukeutuva kaavoitus aluksi liikennöidään busseilla.
- TALLI-malliin suhtauduttava kriittisesti. Tulisi tarkastella herkkyystarkasteluna tilanne, jossa ajoneuvoliikenteen matkavastus on korkeampi.
- Liikenteen ulkoisvaikutuksia tulisi tarkastella kokonaisuutena, myös ajoneuvoliikenteen vähenemisestä johtuvat vaikutukset.
- Matkaketjujen yhteydessä oleellista tunnistaa yhteydet potentiaalisille junaliikenteen seisakkeille ja arvioida kuinka juna ja raitiotie voivat täydentää toisiaan ja millainen vaikutus kilpailuasetelmalla olisi kysyntään.
- Tärkeä huomioida seudun pyöräliikenteen pääverkko ja sen tavoitteet.

20. Tampereen yliopisto

- On toivottavaa syventää karttakyselyn tuloksia vuorovaikutteisemmilla keinoilla, kuten fokusryhmät.
- Merkittävä vuorovaikutusta vaativa tekijä on viihtyisät ja turvallisiksi koetut kaupunkitilat. Uusimpiin näkemyksiin kaupunkiturvallisuuden edistämistä ympäristön suunnitteluun, muotoiluun ja monitoimintaisuuteen on syytä kohdistaa erityistä huomiota Lielahdessa ja Kuruntielle niiden tilankäytön luonteen ja mittakaavan vuoksi.
- Tavoitteena on pysäkkialueiden monimuotoisuus (asuminen+työpaikat+palvelut) ja luoda keskustatoiminnoille kasvupohjaa tarjoavia tihentymiä. Tämä kehityskulku on kuitenkin jäänyt pelkän voimakkaan asuinrakentamisen jalkoihin.
- Tampereen yliopisto näkee mielenkiintoisia yhteistyömahdollisuuksia kaupunkitutkimuksen tutkimusten ja opinnäytteiden näkökulmasta erityisesti seuraavilla kolmella saralla:
  - Hiedanrannan alueen uusiutuminen ja kestävä kaupunkin kysymykset.
  - Kaupunkiseudun kehitysdynamiikat ja liikennejärjestelmät niiden osana erityisesti MAL-viiteyhteydessä.
  - Lielahden kaupallisten toimintojen alueen muuttuminen kompleksisena eri toimijoiden ja näiden edustamien intressien toimintakenttänä.

21. Tampereen ylioppilaskunta

- Raitiotieverkoston laajentaminen suunnitellulla tavalla helpottaa opiskelijoiden liikkumista.

22. Traficom

- **Lopulliseen materiaaliin vaikutusten arvioinnin yhteenveto, sekä selonteko siitä, miten se vaikuttaa jatkosuunnitteluun.**
- **Vaikutusten arviointikriteereissä tulisi esittää selkeämmin numeeriset arviointikriteerit käyttäjätavoitteen osalta (3000 as/tp). Asukkaat ja työpaikat tulisi erotella. Materiaalissa tulisi esittää myös lähtötilanne, eli nykyiset asukkaat ja työpaikat.**
- **Matka-aikavertailu tulisi tehdä kaikille pysäkeille ja esittää tarkemmin arvio, mikä kilpailukyky suhteessa henkilöautoon on.**
- Huomioidaan mahdollisuus kasvattaa pyörien liityntäpysäköintialueita vilkkaimmilla pysäkeillä.
- **Suunnitellaan autojen liityntäpysäköinti tarkemmin.**

23. VR-yhtymä

- Koko rata-aluetta voi olla tarpeen kehittää kuntarajan sillan kohdalla, mikä on pahinta pehmeikköaluetta. Suunnitelma ja rautatien lisäraide suunniteltava tarkasti yhteen.
- Toimintavarmuuden vuoksi varikolta tulisi olla toinenkin kulkureitti linjalle.
- Suunnitteluvaiheessa voisi arvioida myös mahdollisesti tuleva lähijunatarpeen myötä rautatie- ja lähijunaliikenteen tarpeisiin vastaavaa synergistä huoltovarikkoa.
- Soppeenmäen pysäkkikeskusta voisi suunnitella pitkällä tähtäimellä myös junaliikenteen huomioivaksi yhdistetyksi asemakeskukseksi.
- Niillä pysäkeillä millä on vaihtomatrustajapotentiaalia tulisi tarkastella myös vaihtovastusta ja mieltä joukkoliikenteen käyttäjien kannalta sujuvia integroituja ratkaisuja.

24. Väylävirasto

- Kuruntien kohdalla **pääradan lisäraide** on aluevaraus selvityksessä esitetty nykyisen radan **länsipuolelle, ja on esitettävä vastaavasti myös raitiotien suunnitelmakartoilla ja raitiotiesillan piirustuksissa.**

25. Ylöjärven Vesi

- Toimitti kartat, joille merkitty kaikki suunnitelmiin yhteensovittettavat vesihuoltolinjat.

26. Ylöjärven vammaisneuvosto

- Kurusta ja Viljakalasta tarvitaan liityntäkuljetukset.
- Pysäkkien tulee olla esteettömiä. Huomioitava myös vammaisten tuonti pysäkeille.
- Henkilöautolla kulkeminen Tampereelle mahdollistettava edelleen.